

Debreceni Egyetem
Állam- és
Jogtudományi Kar
Praetor Szakkollégium

A JOG TUDOMÁNYA, A MINDENNAPOK JOGA III.
KONFERENCIAKÖTET

DE Praetor Szakkollégium
Debrecen, 2020

A jog tudománya, a mindennapok joga III.

Konferenciakötet

A jog tudománya, a mindennapok joga III.

Konferenciakötet

Debrecen, 1978

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Debrecen, 1978

Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar
Praetor Szakkollégium

A jog tudománya, a mindennapok joga III.

Konferenciakötet

Debrecen, 2020

Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar
Praetor Szakkollégium

Szerkesztette: Dr. Szűcs Lászlóné Dr. Siska Katalin-Talabos Dávidné Dr. Lukács Nikolett

Összeállította: Talabos Dávidné Dr. Lukács Nikolett

ISBN: 978-963-490-205-8

© A szerzők, 2020

© DE-ÁJK Praetor Szakkollégium, 2020

© Debreceni Egyetem, 2020

Kiadja a Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar

Technikai szerkesztő: Talabos Dávidné Dr. Lukács Nikolett

Fedélterv: Digitall Sapiens Nyomdaipari és Szolgáltató Kft.

Cím betűtípus: Copyright © 2012, Natanael Gama, Font Name 'Cinzel'

Cím betűtípus: Copyright © 2012, Natanael Gama, Font Name 'Cinzel'

Nyomdai előállítás: Digitall Sapiens Nyomdaipari és Szolgáltató Kft.

E-mail: digitallsapiens@gmail.com

Felelős vezető: Varga Tibor

Minden jog fenntartva!

Printed in Hungary

Előszó

A tanulmánykötetek egyik elsődleges célja a tudás megosztása, további kérdések és dilemmák felvetése. Mindemellett kiváló lehetőség is, hogy hallgatók és oktatók egyaránt publikálhassák kutatásaik eredményeit.

Jelen kötetünk a már több éves hagyományra visszatekintő „A jog tudománya, a mindennapok joga” konferencia elhangzott előadásait foglalja össze, amely a jogtudomány valamennyi területén kutató hallgatók és oktatók munkásságával és eredményeivel ismerteti meg bennünket. A témák rendkívül aktuálisak és a joggal szembeni kihívásokat járják körbe, hiszen a székely nép autonómiájától a mesterséges intelligenciákon át a katonai drónokig számos problémával találkozhatunk. A jelen és a jövő mellett a jogtudomány múltjával is foglalkozik a kötet, például Csokonai pereivel, vagy Arisztotelész filozófiájával.

Szerzőink: Ábrók Kamilla-Bak Adrienn, Aux Levente, Batta Júlia Dóra, Bodnár Beáta, Dr. Szűcs Lászlóné Dr. Siska Katalin, Erdős István, Gönczi Barbara, Győri Ágoston, Handlery Anna, Herdon István, Kiss Judit, Kovács Lajos Péter, Kovács Zsófia Dóra, Köhalmi Máté, Lakatos Tamás, Nagy János, Németh János, Nge Nge Aung, Pápa Laura, Perger Ádám, Pilisy Bence, Porcsin Levente, Simon Alexa, Szabó Mercédesz Ibolya, Varga Dóra.

Ezúton is köszönjük valamennyiüknek, hogy tanulmányukkal és munkájukkal hozzájárultak kötetünk elkészültéhez.

Debrecen, 2020. április 10.

Talabos Dávidné Dr. Lukács Nikolett

Tartalomjegyzék

Ábrók Kamilla és Bak Adrienn: A közszereplői minőség alkotmányjogi megítélése és egyéb kérdések.....	7
Aux Levente: A kettős állampolgárság kérdése Magyarország és a környező államok viszonylatában, különös tekintettel Ausztriára.....	17
Batta Júlia Dóra: Az összbüntetés aktuális kérdései a jogbiztonság tükrében.....	28
Bodnár Beáta: Az egyed alapú természetkárosítás gyakorlati problémái.....	45
Dr. Szűcs Lászlóné Dr. Siska Katalin: Musztafa Kemal Atatürk, Te örök! Mitől lehet Atatürk politikája mai napig hivatkozási alap a legkülönbözőbb politikai irányzatoknak?.....	57
Erdős István: A mesterséges intelligencia által teremtett felelősségi hézag.....	78
Gönczi Barbara: Az egyes tipikustól eltérő foglalkoztatási formák szabályozásának eredményei és lehetőségei.....	87
Győri Ágoston: Csokonai pere a Debreceni Református Kollégium iskolai törvényszéke előtt.....	101
Handlery Anna: A székely nép, mint a nemzetközi jog alanya: autonómia-történet a Magyar Autonóm Tartomány tükrében.....	109
Herdon István: A joggal való visszaélés tilalmának aktuális kérdései a munkajogban.....	120
Kiss Judit: A munkáltató kártérítési felelőssége – különös tekintettel a munkavédelmi szabályokra és a bírói gyakorlatra.....	139
Kovács Lajos Péter: Tanúkihallgatás a büntetőeljárásban.....	152
Kovács Zsófia Dóra: Arisztotelészi etika az ítélkezésben.....	165
Köhalmi Máté: Az akarat szabadság és a büntetőjogi beszámítás összefüggései.....	175
Lakatos Tamás: Van ember van probléma, nincs ember nincs probléma, avagy gondolatok az önvezető járművekért való felelősség témaköréből.....	185

Kulcsszavak: *labour law, abuse of rights, Labour Code*

1. Bevezetés

A „munkajogi joggal való visszaélés”, avagy az alapelv korábbi megnevezése miatt szinonimájaként használt „rendeltetésellenes joggyakorlás” fogalma már közel három évtizede szerves része a munkajog világának. Az előbb felvázolt időbeli visszatekintés annyival bővíthető, hogy valójában már a munka törvénykönyvéről szóló 1967. évi II. törvény is rögzítette ezt az elvet, igaz, tudományos kutatás szempontjából a rendszerváltás utáni jogalkotási és jogalkalmazási folyamatokat tekintem irányadónak. A munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (továbbiakban: régi Mt.) rendeltetésellenes joggyakorlást, amíg a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) kezdetben a rendeltetészerű joggyakorlás pozitív követelményét, később a joggal való visszaélés negatív cselekvési kötelezettségét rögzítette. A joggal való visszaélés tilalma véleményem szerint minden fejlett jogrendszerben előbb vagy utóbb a jogi normák alkalmazásának elvi határát jelenti.

E téma kapcsán a kutatásomat az Országos Bírói Hivatal által meghirdetett Mailáth György Tudományos Pályázat indukálta, amelynek eredményeképpen a pályázat munkajogi és közigazgatási jogi szekció joghallgatói tagozatában első helyezést értem el pályaművemmel, amely „A joggal való visszaélés a munkaügyi bíróságok ítélkezési gyakorlatában” címet viselte.² A pályamű eredményeit a 2019. november 29-én megrendezett „Interdiszciplinaritás a régiókutatásban IX.” és „A jog tudománya, a mindennapok joga III. tudományos konferencián előadtam, amelyből kifolyólag kaptam lehetőséget ezen eredmények publikálására, amelyet tisztelettel elfogadok.

¹ A szerző köszönetét fejezi ki a tudományos munkája és a jelen tanulmány elkészítéséhez nyújtott önzetlen segítségért és értékes, motiváló tanácsaiért Dr. Zaccaria Márton Leonak, a Környezetjogi és Munkajogi Tanszék adjunktusának.

² Országos Bírói Hivatal honlapján található pályázati eredmény: <https://birosag.hu/mailath-gyorgy-tudomanyos-palyazati-mailath-2019/dijazottak-es-dijazott-dolgozatok-2019> (2020. 02. 16.).

Jelen munkámban törekszem bemutatni a fenti eredményeket a következő oldalakon, különös tekintettel a joggal való visszaélés elméleti aspektusaira. Ezen vonatkozásban először a joggal való visszaélés fogalmi elemire, valamint más alapelvektől való elhatárolásra fogom fektetni a hangsúlyt. Ezt követően vállalkozom néhány aktuális, jellemzően a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban Pp., új Pp.) szerinti eljárásjogi kérdés felvetésére és azok tisztázására. Megkerülhetetlennek vélem annak vizsgálatát, hogy a klasszikusan munkajog, helyesebben munkaviszony körében vizsgálandó rendeltetésellenesség tilalmának alkalmazhatósága – gondolva itt a jogirodalomra és a bírósági határozatokra – mennyiben alkalmazhatóak más, szubordinációan alapuló munkaviszony jellegű jogviszonyra, így a közalkalmazotti és közszolgálati jogviszonyra. Bár a Mailáth-pályázatomhoz hasonló részletességgel a jogalkalmazás eredményeit bemutatni nem tudom, törekszem a fenti kérdésekkel összefüggő releváns bírsági ítéleteket citálni.

2. A joggal való visszaélés fogalmi vonatkozásai

2.1. Joggal való visszaélés vagy rendeltetésellenes joggyakorlás: egy érem két oldala vagy két különböző érme?

A nélkül, hogy tanulmányomban – terjedelmi okokból – törekednék a joggal való visszaélés jogtörténeti vonatkozásainak a feltárására, fontosnak tartom a régi és az új Mt. fogalomhasználat közötti látszólagos különbségeket feltárni abból a célból, hogy rámutassak arra, hogy a korábbi jogszabályi környezetben született döntések mennyiben alkalmazhatók a hatályos rendelkezések tükrében.

Elsőként rögzítendő, hogy a régi Mt. 4. §-a a rendeltetésellenes joggyakorlást tilalmát mondta ki, a hatályos Mt. pedig eredetileg a rendeltetészerű joggyakorlást írta elő. E két kifejezés kapcsán talán nem is képezi vita tárgyát az, hogy ezek egy érmének a két oldalát jelentik, mint negatív és pozitív kötelezettség. A jelenleg hatályban lévő Mt. 7. §-a a joggal való visszaélést tiltja, amely egyértelműen egy negatív kötelezettség. A hatályos szóhasználat az új Ptk. hatálybalépésével összefüggő azon jogalkotói szándék miatt került be az Mt.-be, hogy a két jogszabály fogalomhasználatát közelítsen egymáshoz. Erre utal a gyakorlatban egyébként már korábban is alkalmazott, Ptk.-val egyező módon deklarált jognyilatkozat pótlás.

A joggal való visszaélés nevesített esetei – amelyek semmiképpen sem egy taxatív felsorolás részei – azonosak a korábbi munkajogi kódex által rögzítettekkel. Az előbbieken túl ugyanis vannak egyéb tipikus, ám az Mt.-ben nem nevesített esetek, amelyeket később szemléltetek.

Jogkövetkezményről a hatályos Mt. a korábbiaktól eltérően nem szól, ám a jogszabály miniszteri indokolása rögzíti: ez nem jelenti azt, hogy ne lenne jogkövetkezmény.³

Másodszor fontos deklarálni, hogy mindkét kódex szerint a tényállás objektív alapú, azaz a joggal való visszaélést megvalósító alanyának a tudati állapota közömbös. Értelmezésem szerint e mellett az is következik a normaszövegekből, hogy önmagában a tiltott célokra irányuló magatartás gyakorlása – akár materiális sértő eredmény nélkül is – megvalósítja a tényállást. A „materiális sértő eredmény” bár büntetőjogias hangzású, mégis úgy vélem így ragadható meg leginkább a tiltott célokra irányuló magatartás, tekintettel arra, hogy az érdekek veszélyeztetése ott is tapintható. Így álláspontom szerint a joggal való visszaélés tilalma megfogalmazható úgy, mint objektív eredmény- és magatartási felelősség.

Tartalmát tekintve az 1992-es Mt. indokolása szerint a rendeltetésszerűség abban áll, hogy meg kell felelni a törvényalkotó céljainak, az adott jogosítvány rendeltetésének.⁴ Az ezzel ellentétes magatartásokat joggal való visszaélésként definiálja a régi munkajogi kódex, amellyel a két fogalom azonosságára, egy érem két oldalára utal.⁵ Végül a két fogalom közötti átfedés elméletét a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja és a szakirodalom nagy többsége is osztja.⁶

Bár tanulmányomban – egyetértve azzal – a többségi álláspontot maga mögött tudó nézet szerint értekezem, amely alatt az értendő, hogy a szakirodalom elfogadja egy és ugyanazon érem két oldalának ezen alapelveit, de szükségesnek érzem megemlíteni az eltérő vélemények egyikét is. MIHOLICS Tivadar tanulmányában kifejti, hogy nem lehet vitás az, hogy a rendeltetésszerű joggyakorlás szélesebb körű elvárás jelent a joggal való visszaélésnél, hiszen az utóbbi célzatos magatartásként értelmezhető. Példaként hozza fel, hogy „nem volna helyes a munkavállalót megillető valamely járandóság kifizetését, kiadását attól függővé tenni, hogy e mögött a munkáltató visszaélésszerű magatartása állapítható-e meg”.⁷

³ T/4786. törvényjavaslat 7. §-hoz fűzött indokolása.

⁴ 1992. évi XXII. törvény 3-4. §-hoz fűzött indokolása.

⁵ TERCSAK TAMÁS: *A joggal való visszaélés*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 494. lábjegyzet

⁶ A fogalmak közötti egyenlőséget az irodalomjegyzékben rögzített valamennyi kommentár is rögzíti.

JÓNAS TUNDE-REDL PETRA: *Elvi szinten – a munkajog két alapelveiről*, In: HR & Munkajog (Munkajogi magyarázatok) 2015. 6. évf. 4. szám, 8-13.

⁷ MIHALOVICS TIVADAR: *Általános magatartási követelmények a munkaviszonyban*, In: Magyar Jog, Budapest, HVG-ORAC, 2015. 62. évf. 4. szám. 245-246.

Nem csak többségi, de ezzel markánsan ellentétes álláspont az, hogy „ismét hangsúlyozzuk az Mt. 7. § fogalomhasználatának változása az e körben kialakult joggyakorlatot nem érinti.

KOZMA ANNA-LŐRINCZ GYÖRGY-PÁL LAJOS-PETHŐ ROBERT: *A munka törvénykönyvének magyarázata* (szerk.: KARDKOVÁCS Kólos), Budapest, HVG-ORAC, 2014., 41.

A következőkben a megjelenés alatt álló Mailáth-pályázati tanulmányom egyes részeit kerülnek bemutatásra, amelyek a kutatásom eredményeit tükrözik.⁸

2.2. Alanyi jog, mint a joggal való visszaélés megállapításának előfeltétele

Általános jogelv, hogy a jogokat és kötelezettségeket azok rendeltetésük szerint kell gyakorolni. Ez a többletkövetelmény azt foglalja magába, hogy a jogalkotó nem elégszik meg azzal, hogy az általa alkotott normákat nem sértik, hanem azok gyakorlása során az eljárásnak meg kell felelnie a törvényalkotó céljának, a jog rendeltetésének.⁹ Ez lényegében azt jelenti, hogy „a Munka Törvénykönyvén alapuló jogot nem lehet olyan célból gyakorolni, amely ellentétbe kerül a jog által szolgálni hivatott céllal”.¹⁰ A jog gyakorlója tehát rendelkezik valamilyen jogosultsággal, de a jog gyakorlásának a módja nem felel meg annak társadalmi rendeltetésének, azaz annak gyakorlása nem arra irányul, amelyre a jogalkotó szánta.¹¹ A joggal való visszaélés során tehát a jogalany e célt szem előtt tévesztve gyakorolja jogait, teljesíti kötelezettségeit, így ez a magatartás csak látszólag jogszerű.¹² Az előbbiekből levezetve fontos deklarálni, hogy a joggal való visszaélést – rendeltetésellenes joggyakorlást – csak olyan alanyi joggyakorlással lehet megvalósítani, amely ténylegesen fennáll az alany számára. E tilalom megsértése így akkor állapítható meg, ha valamely alanyi jog gyakorlása formálisan jogszerű. Így következik az, hogy – bár az ismertetett esetekben többször hivatkoznak mindkettőre egyidejűleg – nem lehet adott tényállás egy időben tételes jogszabályba ütközően jogellenes és egyben joggal való visszaélés tilalmába ütköző.

A Kúria véleményében kifejti, hogy valamely alanyi jog gyakorlása általában jogszerű, azonban az adott eset körülményei folytán a helyzet visszaélésszerű is lehet. Az egész alapelve kiindulópontja az, hogy létezik az alanyi jog, amely a polgári jogi jogviszonyokban a tárgyi jogból – a jogszabályokból – fakad, a tárgyi jog által meghatározott, jogalanyt megillető védett jogosultság. A(z) (alanyi) joggal való visszaélés lehet aktív, amely szerint a tárgyi jog valamely cselekvési lehetőséget biztosít, és lehet passzív, amikor a jogszabály nemtevésre vagy

⁸ HERDON ISTVÁN: *A joggal való visszaélés a munkaügyi bíróságok ítélkezési gyakorlatában* (megjelenés alatt) 2020., a jelen tanulmány 2.2, 3.1, 3.2, 3.3 alpontjai, valamint a 4. pontja a hivatkozott Mailáth György Tudományos Pályázatból kerül átmenetileg kiadásra kutatási eredményként.

⁹ DUDAS KATALIN-GYULAVÁRI TAMÁS-HORVÁTH ISTVÁN-HÖS NIKOLETT-KÁRTYÁS GÁBOR-KULISITY Mária-KUN ATTILA-PETROVICS ZOLTÁN: *Munkajog*, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2017. 76-78.

¹⁰ Legfelsőbb Bíróság MK 95. kollégiumi állásfoglalás (MK 148. kollégiumi állásfoglalással módosított szöveg)

¹¹ DUDAS-GYULAVÁRI-HORVÁTH-HÖS-KÁRTYÁS-KULISITY-KUN-PETROVICS: i.m. 76.

¹² KÁRTYÁS GÁBOR-PETROVICS ZOLTÁN-TAKÁCS GÁBOR: *Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2018. 7. §-hoz fűzött kommentár.

tartózkodásra hatalmazza fel a jogalanyt.¹³ A visszaélés tárgya tehát kizárólag az alanyi joggal és annak gyakorlásával függhet össze, viszont a tilalom általános, kivételt nem tűr.

A Kúria egy 2013-as határozatában rögzíti¹⁴, hogy „a rendeltetésszerű joggyakorlás olyan általános jogelvnek tekinthető, amely a valamely jogosultsággal az erre vonatkozó speciális előírás alapján élő félre is alkalmazandó, és minden esetben vizsgálendő, hogy a fél részére biztosított jog alkalmazása, illetőleg megállapított kötelezettség teljesítése a jogszabály céljával, illetőleg a szabályozás rendeltetésével összhangban áll-e”. Ebből az következne, hogy először meghatározandó az alanyi jog, majd az, hogy ki ennek a jogosultja, vagy a kötelezettséget kinek kell teljesíteni.

Ezzel szemben viszont TERCsÁK hangsúlyozza,¹⁵ hogy a konkrét alanyi joghoz kapcsolódó esetek mellett megfigyelhető egy olyan tendencia is, hogy a joggal való visszaélés tilalmát a bíróság a nélkül alkalmazza, hogy megállapítaná a konkrét alanyi jogot, annak tartalmát és terjedelmét, és e helyett valójában a jogalany egész magatartásának általános mércéjeként alkalmazza azt. Egyetértek a szerzővel abban, hogy ez nem támogatandó irány, tekintettel arra, hogy a törvény – még ha lehetetlen is a teljes felsorolás – legalább kísérletet tesz arra, hogy néhány különös esetet kiemelve meghatározza, hogy melyek az alanyi jog határai. Az előbbi határok megállapításához pedig a konkrét esetekben az alanyi jog feltárása elengedhetetlen lenne, így, ha pusztán a jogalany teljes magatartásának általános mércéjeként alkalmazzák kiszámíthatatlansághoz és dogmatikai csapdákhöz vezethet.

A mai napig létező történet, hogy a peres felek rendszeresen hivatkozzák a joggal való visszaélés tilalmának megsértését valamely szerződéses jognyilatkozat – például próbaidő kikötés vagy határozott idejű jogviszony – kapcsán.

TERCsÁKkal azonos álláspontra helyezkedve a Kúria 2017-ben gátat szabott a fenti gyakorlatnak, ezért rögzítette: „A szerződés megkötéséhez, annak tartalma kialakításához a felek konszenzusa szükséges, egyoldalú szerződéskötési, szerződésmódosítási jog nem létezik, ezért azt a joggal való visszaélés tilalmának elvével nem lehet korlátozni sem”. Azt is megfogalmazta, hogy a munkaszerződés lehetséges tartalmi elemeire – gondolva itt azok

¹³ 5/2017.(XI.28.) KMK vélemény: a joggal való visszaélés tilalmának megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerült egyes kérdésekről (1. pont) (továbbiakban: 5/2017. KMK.).

¹⁴ BH 2013.78.

¹⁵ TERCsÁK: i.m. 513.

konszenzusos kikötésére – nem a joggal való visszaélés tilalma, hanem az alapelvek közül a jóhiszeműség és a tisztesség elve lehet irányadó.¹⁶

Természetesen az aláírt szerződés sem jelenti azt, hogy minden irányadó körülmény vagy cselekmény legitim, ugyanis, ha valamelyik fél – jellemzően a munkavállaló – oldalán akarat hiába áll fenn – gondolva itt a tévedésre, megtévesztésre, jogellenes fenyegetésre – a kontraktus utóbb megtámadható. Álláspontom szerint a Kúria fenti értelmezésében, ha ezek megtámadási jogcímek nem állnak fenn, akkor van lehetőség az alapelvi – mint szubszidiárius vagy ultima ratio – hivatkozásra, ám ezek közül az Mt. 7. § szerinti joggal való visszaélés nem hivatkozható.

A Kúria szerint megállapodások kapcsán általában nem hivatkozható a joggal való visszaélés, ám álláspontom szerint egyesek esetén mégis, – egyébként maga az ítélkezési gyakorlat is így jár el¹⁷ – ugyanis az Mt. 7. § (2) bekezdés rögzíti, „ha a joggal való visszaélés munkaviszonyra vonatkozó szabály által megkívánt jognyilatkozat megtagadásában áll és ez a magatartás nyomós közérdeket vagy a másik fél különös méltánylási érdemlő érdekét sérti, a bíróság a jognyilatkozatot ítéletével pótolja, feltéve, hogy az érdeksérelem másképpen nem hárítható el”.

A normaszöveg maga mondja ki, hogy munkaviszonyra vonatkozó szabály által megkívánt jognyilatkozat megtagadása, mint passzív alanyi jog kapcsán visszaélésszerű magatartás lehetséges. Mint korábban kifejtettem, a munkaviszonyra vonatkozó szabályt az Mt. 13. § adja meg, amely szerint munkaviszonyra vonatkozó szabály a jogszabály, a kollektív szerződés és az üzemi megállapodás, valamint az egyeztető bizottságnak a 293. §-ban foglaltak szerint kötelező határozata. Így az üzemi megállapodás és a kollektív szerződés – mindkét esetben a normatív rendelkezéssel bíró típus – bizonyos rendelkezési igenis megalapozhatják a joggal való visszaélést, ugyanis, ha a megkívánt jognyilatkozat típusát és megtagadásának feltételeit a fent leírt két kontraktus valamelyike határozza meg a tényállás megállapítható. Így talán, hogy dogmatikailag is helyénvaló legyen, megközelíthető ez úgy, hogy az Mt. 13. § lex specialis az Mt. 14. §-ben meghatározott általános megállapodáshoz, mint lex generalishez képest. Ebből következhet azon általános jogelv, miszerint a különös lerontja az általánost.

Érdekes kérdésnek vélem a fentiek mellett még azt is, hogy mi a helyzet akkor, ha pusztán csak kötelmi tartalma van a fenti két kollektív megállapodási formának, azaz a benne szereplő rendelkezések nem irányulnak a munkáltatóval munkaviszonyban álló valamennyi

¹⁶ 5/2017. KMK. (2. pont).

¹⁷ Ennek vonatkozásában kellene a példa vagy a konkrétum.

munkavállaló munkajogviszonyának alakítására. Álláspontom szerint habár logikus lenne, hogy úgy viselkedjenek, mint a normatív vonatkozások, nem minősülnek munkaviszonyra vonatkozó szabálynak, a Kúria pedig általánosságban elveti kollégiumi véleményében szerződéses jognyilatkozatok esetén a joggal való visszaélés tilalmának hivatkozhatóságát, így véleményem szerint ez lex generalisnak minősül.

Összeségében viszont elmondható, hogy a szerződéses jognyilatkozatok joggal való visszaélés címén nem pótolhatók, ilyen esetben a szerződésben eredő kötelezettségek megszegésére kell hivatkozni. A Legfelsőbb Bíróság 1985-ben hozott határozatának 1. pontja így szólt: „jognyilatkozat üléssel történő pótlásának jogszabály által megkívánt nyilatkozat esetén van helye. Szerződési nyilatkozat joggal való visszaélés címén nem pótolható”.¹⁸ Ez a döntvény bár régi Ptk. keretében született az eltérések figyelembevételével jó kiindulási lehet a munkajogban is, különösen akkor, ha észrevesszük, hogy az általam levezetett fenti következtetések e határozatból is következnek, amennyiben a „jogszabály” szót a „munkaviszonyra vonatkozó szabályra” cserélem.

3. Elhatárolás más alapelvektől

3.1. Jóhiszeműség és tisztesség elve

A gyakorlati szempontú megközelítés esetén nem másodlagos, hogy ha egy perben hivatkoznak egy alapelvre, milyen feltételekkel tehetik azt meg. Az Mt. számos – a Ptk.-nál nagyobb számú – általános elvet rögzít, amelyek áthatják a jogszabály egészét. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportja egyetértésben megállapította, hogy a joggal való visszaéléshez képest a jóhiszeműség és tisztesség követelménye általánosabb. Célként jelölte meg, hogy ezen elvek szétválasztására törekedni kell, aszerint, hogy a joggal való visszaélés esetén többlettényállási elemek vannak jelen (bosszú, megtorlási, ártási szándék stb.), valamint ezen elvnel mindig alanyi jogot kell keresni, amelynek egyébként formális jogszerű gyakorlása megy végbe. Alanyi jog hiányában egy magatartás során tanúsított rosszhiszeműség vagy akár ártási célzat is a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértheti.^{19 20}

¹⁸ BH1985/56 (I. pont).

¹⁹ A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentése: A joggal való visszaélés tilalmának ítélkezési gyakorlata. https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/a_joggal_valo_visszaeles_-_joggyakorlat_elemzo_csoport_vegso.pdf (2019. 08. 21.) 15.

²⁰ Ugyanezen gondolatmenetet követve érkezik Hajdu Edit is. Ő példaként hozza, hogy a rosszhiszeműség magatartás tanúsítása szerződéses jognyilatkozat megtételekor a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütközik.

3.2. Méltányos mérlegelés elve

A kommentáriródlalom a méltányos mérlegelés és a joggal való visszaélés kapcsolatát is megállapítja, abban a tekintetben, hogy van, amikor a munkáltatót azon alanyi jog illeti meg, hogy mérlegelési jogkörben döntést hozzon, ezek az ún. diszkrecionális jogok. A diszkrecionális jogkörben hozott döntésnek is meg kell felelnie a rendeltetésszerűség követelményének. Ugyanakkor „amennyiben az általános magánjogi szabályokhoz nyúlunk vissza, a joggyakorlás célja ne mások károsítása legyen, hanem valóban a munkáltató átmenetileg megváltozott igényeinek, illetve szükségleteinek megfelelő munkavégzés elrendelése. Az ennek való megfelelés ettől függetlenül ütközhet a méltányos mérlegelés Mt. 6. § (3) bekezdésében rögzített követelményébe.”²¹ Az előbbiből következik, hogy a méltányos mérlegelés viszont egy, a joggal való visszaéléshez képest valamivel speciálisabb alapelv, hiszen, ha jogok gyakorlása kötelezettségek gyakorlása rendeltetésszerűen történik, ez önmagában nem jelenti azt, hogy a méltányos mérlegelés elve megfelelően alkalmazásra került. Tovább gondolva a fenti szakirodalmi álláspontot felvethető, hogy diszkrecionális jogkörben hozott döntésnél, - argumentum a contrario elve alapján – ha az megfelel a méltányos mérlegelés elvének, akkor a joggal való visszaélést már nem szükséges vizsgálni, a megfelelést adottnak kell tekinteni.

3.3. Egyenlő bánásmód követelménye

Alapveti szinten különös óvatossággal vizsgálandó az egyenlő bánásmód követelménye a joggal való visszaélés ismeretének tükrében. A két alapelv nemcsak anyagi jogi, hanem eljárásjogi oldalon is különbözik egymástól, gondolva itt a bizonyítási kérdésekre, de akár arra, hogy az egyenlő bánásmód követelményét külön normaanyag szabályozza.²² Ami miatt tanulmányomban nem hagyható figyelmen kívül az az, hogy a bíróságok ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a fél – szándékosan egyes számban, hiszen relevánsan ez csak

HAJDU EDIT: A joggal való visszaélés tilalmának ítélkezési gyakorlata In: Quid Juris? Ünnepi kötet a Munkaügyi Bírak Országos Egyesülete megalakulásának 20. évfordulóján (szerkesztette: BANKÓ ZOLTÁN-BERKE GYULA-TALNÉ MOLNAR ERIKA), Budapest-Pécs, Kúria, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Munkaügyi Bírak Országos Egyesülete, 2018. 140-141.

²¹ BANKÓ ZOLTÁN-BERKE GYULA-KISS GYÖRGY: Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez, Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2017., 7. §-hoz fűzött kommentár.

²² ZACCARIA MARTON LEO: Összefoglaló az egyenlő bánásmód elvét érintő kúriai gyakorlat és az Egyenlő Bánásmód Hatóság releváns határozatainak elemzéséről In: Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi bírósági gyakorlat (Összefoglaló véleményhez csatolt esetenként kisebbégi vélemény).

https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_-_egyenlo_banasmod.pdf (2019. 08. 21.) 166.

munkavállalók sérelme kapcsán bir konzekvens tartalommal – gyakran hivatkozik az egyenlő bánásmód követelményére a joggal való visszaélés mellett, azzal egyidejűleg.

Olyannyira gyakorivá vált az előbbi eset, hogy a Kúria mindenképpen fontosnak érezte tisztázni a kérdést a két alapelvre hivatkozással összefüggésben, ám ezt a bizonyítás elméleti kérdésekkel foglalkozó pontban fogom bemutatni.²³

Az egyenlő bánásmód követelményének és a joggal való visszaélés tilalma dogmatikai elhatárolásának kulcsa abban rejlik, hogy az utóbbinál a fentebb kifejtettek szerint szükség van egy alanyi jogra, amelyet a jogalany – ha csak formálisan is – jogszerűen gyakorol(na). Az ilyen joggyakorlást az Mt. 7. § - korábban a régi Mt. 4. §-a - teheti jogszerűtlennek, ha az nem felel meg a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének. Ezen kiegészítő, korrekciós funkciót betöltő alapelv nélkül az említett alanyi jog gyakorlása minden tekintetben csak jogszerű lenne. Ezzel szemben az egyenlő bánásmód követelményének megsértése semmilyen esetben sem lehet formálisan jogszerű, mindenképpen jogellenes magatartás, fontos feltétele, hogy az arra hivatkozó rendelkezzen védett tulajdonsággal, ennek hiányában a joggal való visszaélés vizsgálható.²⁴

Leírva egyszerűnek tűnik, ám a gyakorlatban már nagyfokú körültekintést igényel az egyenlő bánásmód követelményét részletesen taglaló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.) 8. §-ának – védett tulajdonságok felsorolása – t) pontja szerinti egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője.²⁵ Ugyanis ez nem ad arra útmutatót, hogy konkrétan milyen védett tulajdonsággal összefüggésben lehet az egyenlő bánásmód követelményét a törvénybe meghatározott (Ebkvt. 8. §- 10. §) tényállásokkal megsérteni.

Az „*egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző*” vonatkozásában az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület állásfoglalása²⁶ rámutatott, „*hogy az csak az emberi személyiség konkrét, lényegi vonásaira, tulajdonságaira figyelemmel értelmezhető. Az egyéb helyzet, mint védett tulajdonság szinguláris, másra nem jellemző, csak egy személynél előforduló tulajdonság esetében nem alkalmazható. A jogvédelem lényegét az egyéb helyzet esetében is az adja, hogy a védett tulajdonsággal rendelkező elsődlegesen nem a saját magatartása, hanem egy adott*

²³ 5/2017. KMK. (3. pont).

²⁴ KARTYÁS GÁBOR: *Miért pont én?*, In: Munkaügyek, 2018. <https://ado.hu/munkaügyek/miert-pont-en/> (2019. 09. 06.).

²⁵ ZACCARIA, im 167.

²⁶ Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület 288/2010. (IV. 9.) TT számú állásfoglalása.

csoporthoz való tartozása miatt szenved hátrányt.”²⁷ Az egyéb helyzet kapcsán a fenti állásfoglalás szintén rögzíti, hogy azt megszorítóan kell értelmezni, hiszen maga Ebktv. a védett tulajdonságok meghatározásakor már érvényesítette az alkotmányos és nemzetközi jogi kiterjesztő jogértelmezést. „A tág értelmezés a kedvező bizonyítási szabályok hatályának indokolatlan kiterjesztéséhez vezetne, így ellentétes lenne az Ebktv. céljával”. Az egyéb helyzetnek az fogható fel, amelynek „megléte tárgyilagosan igazolható, homogén csoportképzésre, általánosításra alkalmas, és társadalmi előítéletből táplálkozik.”²⁸

3.4. Alkalmazható-e a joggal való visszaélés tilalma mögött meghúzódó magánjogi és munkajogi dogmatika, valamint joggyakorlat a közszolgálati jogviszonyokban?

A fenti dogmatikai megközelítésekből jól látható, hogy a joggal való visszaélés nem csak klasszikus magánjogi alapelv, hanem a munkajog berkein belül is fontos szerepe van. Ugyanakkor rögzíteni kell, hogy a klasszikus – Mt.-n alapuló – munkaviszonyon kívül még számos más olyan, foglalkoztatásra irányuló jogviszony létezik, amelynek szintén alapelve a rendeltetésszerű joggyakorlás tilalma, ám lényegesen kevesebb reflektorfényt kap e tekintetben, mint a hagyományos gazdasági munkaviszony. Ilyen elvet foglal magába a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban Kjt.), amelynek a sajátossága abban áll, hogy mint az Mt.-vel *lex generalis* és *lex specialis* viszonyban álló norma, ezen elvét nem is a Kjt.-ben találjuk meg, hanem magában az Mt.-ben. Ugyanis az Mt.-t a Kjt. háttérszabályaként kell a fentiek értelmében alkalmazni ott, ahol a Kjt. eltérően nem rendelkezik.

Közszolgálati kódexünk a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Kttv.) és a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Kit.) szintén elvi éllel rögzíti, hogy tilos a joggal való visszaélés.

Itt felmerülhet az a kérdés –, hogy ha a Kjt.-nél, mint az Mt.-t mögöttes szabályként deklaráló normánál nem is –, hogy bár az elv formailag azonos az Mt.-ben rögzítettekkel, tartalmukban vajon kell-e különbséget tenni.

A fenti kérdésre egy friss bírósági döntés könnyen választ adhat, amely kimondja, hogy a közszolgálati jogviszonyban megvalósuló joggal való visszaélést a Ptk. és az Mt. szerinti joggal

²⁷ EBH2014.M.19.

²⁸ Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület 288/2010. (IV. 9.) TT számú állásfoglalása.

való visszaéléssel azonosan kell értelmezni. A Kúria rögzíti, hogy az új Ptk.-hoz fűzött törvényi indoklás szerint a joggal való visszaélés mindig egy bizonyos alanyi jog gyakorlásával kapcsolatos és nem általában véve valósul meg, hanem akkor, ha egy jog gyakorlása ugyan nem ütközik semmilyen más konkrét tilalomba, azonban a jog gyakorlásának jogellenessége azért mutatható ki, mert a jog gyakorlása e módja nem adekvát a rendeltetésével. Bár az Mt., illetve a Kttv. eltérő jogkövetkezményeket fűz a jogviszony jogellenes megszüntetéséhez, mindkét foglalkoztatási viszonyban egyező módon kell értelmezni a joggal való visszaélés jogelvét, amely értelmezés megfelel a polgári jogi jogértelmezésnek is.²⁹

4. Eljárásjogi kitekintés az új polgári perrendtartás tükrében

4.1. Általános és különös bizonyítási szabályok

A munkaügyi perekben a bizonyítás az általános polgári perekhez viszonyítva összetettebb, szerteágazóbb, a társadalmi és életviszonyok sajátos tényvilágát reprodukáló eljárás.³⁰

Önmagában a joggal való visszaélés tilalmába ütköző magatartás bizonyítása eljárásjogi értelemben semmiben nem tér el az általános esettől, azaz a hatályos Pp. 265. § (1) bekezdése szerint „a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóságnak fogadja el (a továbbiakban: bizonyítási érdek), továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli.”

Az új Pp. tükrében körültekintően kell eljárni a munkaügyi perek kapcsán, ugyanis az eljárási kódexünk ezen perek sajátosságára tekintettel különös szabályokat is megállapít, amelyek, ha eltérnek az általánostól, az utóbbit az adott fejezetben szereplő eltéréssel kell alkalmazni. Bizonyítás kapcsán a munkaügyi perekre vonatkozó Pp.-beli fejezet 552. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a munkáltatónak kell bizonyítania többek között a belső szabályzatok, utasítások, kollektív szerződés, munkáltató működési körében keletkezett okiratok tartalmát. Munkáltatói bizonyítás tárgyát képezi a juttatással összefüggő számítások helyessége, bérvita esetén a juttatás megfizetése is. Külön kiemelendő e szakasz (2) bekezdése, miszerint, ha a munkajogi anyagi jogszabályok a Pp. rendelkezéseitől eltérően határozzák meg a bizonyítási érdek tartalmát, akkor az az anyagi jogszabályok szerint alakul. A kódex indoklása szerint ezzel a jogalkotó az anyagi jogszabályok elsőbbségét ismeri el.³¹ Véleményem szerint a

munkaügyi anyagi jogszabály tág fogalom, az Mt.-n túl ide tartozik például a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény, az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény és a sztrájkokról szóló 1989. évi VII. törvény.

Az Indoklás felhívja a figyelmet arra³², hogy az általános bizonyítási szabályok körében a Pp. 265. § (2) bekezdése új jogintézményként szabályozza a bizonyítási szükséghelyzetet, amely bár az általános bizonyítási szabályok között jelenik meg, munkaügyi perekben a „gyengébb fél” védelme érdekében nagyon hasznos lehet. Fennáll a bizonyítási szükséghelyzet négy esetkörben: „egyrészt, ha a bizonyítási indítvány előterjesztéséhez szükséges adatok az ellenérdekű fél birtokában vannak; másrészt, ha a tényállítás bizonyítása a bizonyító fél számára nem lehetséges, de az ellenérdekű féltől a tény ellenkezőjének bizonyítása elvárható lenne; harmadrészt, ha a bizonyítás sikerességét az ellenérdekű fél megghiúsította; negyedrészt, ha a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatóságát a bíróság visszautasítja, és a releváns tény más módon nem bizonyítható.” „A bizonyítási szükséghelyzet jogkövetkezménye a tény fennállásának megállapítása, ha a bírónak kételye tekintetben nem merül fel.”³³ A joggal való visszaélés bizonyítása kapcsán se a Pp., se más anyagi jogszabály nem ír elő eltérő bizonyítást, így az általános bizonyítási szabályok érvényesülnek főszabály szerint. Ez azt jelenti, hogy amelyik fél a joggal való visszaélés tilalmának megsértésére hivatkozik, ezen tény bekövetkezését neki kell bizonyítania.

4.2. Bizonyítási szabályok a joggal való visszaélés és az egyenlő bánásmód megsértésére történő párhuzamos hivatkozás esetén

Az eddigieken túl azzal a nehézséggel is számolnunk kell, hogy a munkaügyi perek jelentős részében nemcsak a rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkoznak, hanem azzal „kényszerházasságba” került egyenlő bánásmód követelményének megsértésére, sőt ezzel párhuzamosan valamilyen konkrét jogellenes magatartásra is.³⁴ Ahogyan fent is kifejtettem, alapvetőnek vélem, hogy e jogalapok párhuzamosan, egyidőben, egy adott aktus vonatkozásában nem tudnak fennállni. Így nem lehet rendeltetésellenes, ami eleve jogellenes, hiszen a rendeltetésellenesség fogalmának egyik összetevője, hogy az egyébként formálisan jogszerű. Egyenlő bánásmód követelményének megsértése szintén jogellenességet takar, és bár

²⁹ BH 2019. 181.

³⁰ NÁDAS GYÖRGY: *Bizonyítási nehézségek a munkaügyi kártérítési perekben*, In: Munkajogi Szemle, Budapest, 2002. 51.

³¹ T/11900. számú törvényjavaslat: a polgári perrendtartásról 522. §-hoz fűzött indoklás. <https://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf> (2019. 08. 22.).

³² WOPERA ZSUZSA: A munkaügyi perek megújított szabályai az új polgári perrendtartásban In: Miskolci Jogi Szemle, Miskolc, 12. évfolyam (2017.) 2. különszám, 698. https://matarka.hu/koz/ISSN_1788-0386/12_evf_2_klsz_2017/ISSN_1788-0386_12_evf_2_klsz_2017_691_699.pdf (2019. 08. 22.).

³³ T/11900. számú törvényjavaslat 265. §-hoz fűzött indoklás

³⁴ ZACCARIA: im 174.

az egyéb helyzet, valamint a joggal való visszaélés különös esetei szintén körültekintő elbírálást követelnek, a két fogalom nem mosódhat össze. Nem mellel az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére csak a munkavállaló érdekében lehet hivatkozni.³⁵ Az egyenlő bánásmód megsértése is a tárgyi jogból eredő jogellenes magatartás, ám annak a sajátossága – amely miatt egyébként hivatkozásra érdemesnek is gondolják – az eltérő bizonyítási szabályokban rejlik.

Amíg a joggal való visszaélés, valamint a jogellenes magatartási aktusok kapcsán az arra hivatkozónak kell bizonyítani a tényeket, addig az egyenlő bánásmód megsértésénél a munkavállalónak – elvégre csak ő hivatkozhat rá – csak valószínűsítanie kell azt, hogy őt hátrány érte és rendelkezett az Ebktv. 8. § szerinti védett tulajdonságok valamelyikével. Ugyanis, ahogyan a Pp 552. § (2) bekezdése szerint az anyagi jogszabályok – jelen esetben az Ebktv. – eltérő bizonyítási szabályokat határoznak meg, munkaügyi perben azok érvényesülnek. Itt amíg az Ebktv. 19. § (1) bekezdés alapján munkavállalónak valószínűsítanie kell, addig a bizonyítás a Ebktv. 19. § (2) bekezdés szerint munkáltatót terheli a tekintetben, hogy a munkavállaló által valószínűsített körülmények nem álltak fenn vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.

Összegezve a fentieket, a Kúria fontosnak vélte ebben a kérdésben is az állásfoglalást az alábbiak szerint: „a több jogcímre történő egyidejű hivatkozás esetén a bizonyítási eljárás során nem a kereseti kérelem sorrendjében előadottak határozzák meg a jogellenességi okok vizsgálatát.” A Kúria bevezetett egy ún. hármas lépcsőt, amely alapján először a tételes jogszabályba ütközés szerinti bizonyítást, majd – ha diszkriminációra is hivatkoztak – az Ebktv. szerinti bizonyítást kell lefolytatni. Ha ezek nem állnak fenn és a fél hivatkozott valamely általános magatartási követelmény – alapelv – megsértésére, így a joggal való visszaélésre, az ezzel kapcsolatos bizonyítás kerül sorra utolsóként.³⁶

In abstracto ez értelmezhető úgy, hogy a kereseti kérelemtől eltérő, elsőként a tételes jogszabályba ütközés vizsgálata egyfajta prejudiciális bizonyítási eljárás a joggal való visszaélés vizsgálata előtt. Amennyiben prejudukáció során jogellenesség nem áll fenn, úgy kerülhet napirendre, hogy az aktus rendeltetésszerű volt-e.

³⁵ HALMOS SZILVIA: A rendeltetésellenes joggyakorlás követelményéről I. In: Munkaügyi Tanácsadó, Menedzser Praxis, 2011/11 novemberi szám, 14.
³⁶ 5/2017. KMK (3. pont).

5. Elmélet a joggyakorlatban

A munkaviszony teljesítésével összefüggésben a munkaszerződéstől eltérő foglalkoztatás (Mt. 53. §) kapcsán tankönyvi példának minősül az, ha a munkáltató ismeri a munkavállaló rossz egészségi állapotát, az idős édesanyja gondozásával kapcsolatos kötelezettségeit, az ennek figyelmen kívül hagyásával történt külföldi kirendelés rendeltetésellenes.³⁷ Ezen esetben a joggal való visszaélés mellett figyelemmel kell lenni egy olyan elvre is, amely a határozat meghozatalakor régi Mt.-ben nem szerepelt, ez pedig a méltányos mérlegelés elve. A dogmatikai alapvetésem során kísérletet tettem néhány egymáshoz közeli vagy annak tűnő alapelv szétválasztására, ahol megállapítottam, hogy a méltányos mérlegelés lex specialis a joggal való visszaéléshez képest. Tekintettel a hatályos Mt.-re és a méltányos mérlegelés elvének megfogalmazására, úgy gondolom, ha ez a döntés most születne, akkor a méltányos mérlegelés elvének sérelme kerülne kimondásra.

Egy másik ügy a korábbi közszolgálati kódexszel, Ktjv.-vel kapcsolatos, amelyet az Alkotmánybíróság 2011-ben pro futuro hatállyal megsemmisített. A jogszabály lehetővé tette többek között azt, hogy indokolás nélkül megszüntethető legyen a kormánytisztviselők jogviszonya. Miután az Alkotmánybíróság az alkotmányellenességet és a jövőbeli hatállyal történő megsemmisítést kimondta, az Alkotmánybíróság által megjelölt jövőbeli időpontig tömegével szüntették meg indokolás nélkül kormánytisztviselők jogviszonyát, többek között az érintett kormánytisztviselő jogviszonyát. A perben hivatkoztak a joggal való visszaélésre, amely kapcsán Kúria álláspontja az, hogy nem csak tételes jogba nem ütközik, de joggal való visszaélés sem valósul meg, ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabály hatályvesztését a jövőben meghatározott időpontban jelöli meg, mert akkor lényegében maga terjeszti ki az alkotmányellenes jogszabály alkalmazásának időtartamát. A pro futuro megsemmisítés itt azt jelenti, hogy ez az alkotmányellenes jogszabály határozott idejű alkalmazása lehetőségével és egyben kötelezettségével jár mindenki számára.³⁸

Rendeltetésellenes a jogviszony megszüntetése, ha egy munkavállaló olyan előterjesztést készít, ahol komoly likviditási hiányosságokra hívja fel a figyelmet és ezzel összefüggésben mondanak fel neki. A történeteket egy számvevőszéki jelentés előzte meg, amely jogszabálysértésekre hívta fel a figyelmet. Ennek orvoslására előterjesztést készített a munkavállaló, ami szakmai véleményének minősült. Ez elfojtásra került azzal, hogy bizonyítottan ezzel okozati összefüggésben szüntették meg a jogviszonyát, olyan jelzöt is

³⁷ BH 2010.195., EBH 2009.1979.

³⁸ Kúria Mf. 10.085/2014/5.

használva, hogy „nem illik bele az új vezetés politikájába”. A véleménynyilvánítás elfojtása a rendeltetésellenes joggyakorlás egyik nevesített és tipikus esete. Álláspontom szerint ugyanakkor az arányosságot szem előtt tartva szerződéses korlátozás esetén a joggal való visszaélés nem hivatkozható.³⁹

Azt, hogy nem csak munkáltató valósíthat meg joggal való visszaélést a következő eset tanúsítja. A Legfelsőbb Bíróság szerint a szakszervezeti tisztségviselőt megillető munkajogi védelem rendeltetése a szakszervezet zavartalan működésének biztosítása, ezért az egyetértési jogát a felsőbb szakszervezet ezen alanyi jog céljának és rendeltetésének megfelelően, azaz nem korlátlanul gyakorolhatja. Ezért a bíróság rögzítette, hogy amikor egy szakszervezeti tisztségviselő jogviszonya megszüntetésével felmerülő hozzájáruló nyilatkozat megtagadása kapcsán szükséges állást foglalni, nem azt kell vizsgálni, hogy e személy vonatkozásában a felmondás feltételei fennállnak-e, hanem azt, hogy a munkáltató intézkedése a szakszervezet tevékenységét a működőképességet döntő módon akadályozó mértékben befolyásolja-e. Szakszervezet megvalósítja a joggal való visszaélést, amennyiben a fentiek nem teljesülnek.⁴⁰

6. Konklúzió

E tanulmány megírása során - szem előtt tartva a bevezetésben kitűzött célokat -, arra törekedtem, hogy bemutassam a joggal való visszaélés tilalmának alapvető fogalmi elemeit, élve a fogalmi elhatárolásokkal, mint negatív definiálási eszközzel. Összességében jól kirajzolódott az alanyi jognak nem csak az absztrakt fogalma, de a gyakorlat számára hasznos konkrét elemei is jól detektálhatók. A joggal való visszaélés megállapítását tehát az alanyi jog hiánya feltétlenül kizárja, tekintet nélkül a sérelmezett magatartás célja, hatására, vagy eredményére, illetőleg annak szándékos voltára.

Eljárásjogi szemponttól rámutattam, hogy az új Pp. által kitűzött professzionális pervitel szempontjából elengedhetetlen a kereseti kérelemben a pontos jogi helyzet feltárása, konkrét jogszabályhelyek megjelölésével, így közel sem mellékes, hogy egyes alapelvek közül mely alapján akar jogot érvényesíteni fél. Rögzítendő, hogy bár általános bizonyítási szabályként valóban igaz, hogy a rendeltetésellenes joggyakorlásra hivatkozó félnek kell bizonyítania ennek megtörténtét, mégis, az új Pp. által nevesített bizonyítási szükséghelyzet, valamint a munkaügyi perek különös szabályai sokat könnyíthetnek annak a félnek, akin a bizonyítási teher nyugszik.

³⁹ Kúria Mfv. 10.305/2015/I.

⁴⁰ EBH 2003.967.

A citált jogesetekkel pedig az volt a célom, hogy szemléltessem egyfelől a fent idézett dogmatikai gondolkodást, másfelől rámutassak a joggal való visszaélés gyakorlati sokszínűségére is, értelmezve annak feltétel nélküli alkalmazásának kizártságát.

Összegezve a fentieket, kutatásom időszzerűségét, tartalmát és terjedelmét a jövőre nézve is vitára, további kutatásra ösztönzőnek gondolom, egy, a jogrendszerbe ilyen mélyre behatódó alapelvet a későbbiekben is részletes vizsgálódás középpontjába kell helyezni.

7. Forrás- és irodalomjegyzék

BANKÓ ZOLTÁN-BERKE GYULA-KISS GYÖRGY: *Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2017.

DUDÁS KATALIN-GYULAVÁRI TAMÁS-HORVÁTH ISTVÁN-HÓS NIKOLETT-KÁRTYÁS GÁBOR-KULISITY MÁRIA-KUN ATTILA-PETROVICS ZOLTÁN: *Munkajog*, Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2017.

HAJDU EDIT: *A joggal való visszaélés tilalmának ítélkezési gyakorlata* In: *Quid Juris? Ünnepi kötet a Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete megalakulásának 20. évfordulóján* (szerkesztette: Bankó Zoltán-Berke Gyula-Tátné Molnár Erika), Budapest-Pécs, Kúria, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete, 2018.

HALMOS SZILVIA: *A rendeltetésellenes joggyakorlás követelményéről I.* In: *Munkaügyi Tanácsadó*, Menedzser Praxis, 2011/11. novemberi szám

HERDON ISTVÁN: *A joggal való visszaélés a munkaügyi bíróságok ítélkezési gyakorlatában* (megjelenés alatt) 2020. (A tanulmány az Országos Bírósági Hivatal által meghirdetett Mailáth György Tudományos Pályázat keretében született).

JÓNÁS TUNDE-RÉDL PETRA: *Elvi szinten – a munkajog két alapelvéről*, In: *HR & Munkajog* (Munkajogi magyarázatok) 2015. 6. évf. 4. szám

KÁRTYÁS GÁBOR: *Miért pont én?*, In: *Munkaügyek*, 2018., <https://ado.hu/munkaügyek/miert-pont-en/> (2020. 01. 18.)

KÁRTYÁS GÁBOR-PETROVICS ZOLTÁN-TAKÁCS GÁBOR: *Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer Kiadó, 2018.

KOZMA ANNA-LÓRINCZ GYÖRGY-PÁL LAJOS-PETHŐ RÓBERT: *A munka törvénykönyvének magyarázata* (szerk.: KARDKOVÁCS Kolos), Budapest, HVG-ORAC, 2014.

NÁDAS GYÖRGY: *Bizonyítási nehézségek a munkaügyi kártérítési perekben*, In: *Munkaügyi Szemle*, Budapest, 2002.

TERCSÁK TAMÁS: *A joggal való visszaélés*, Budapest, HVG-OPAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. (szerkesztés lezárva: 2018. július 30.)

WOPERA ZSUZSA: *A munkaügyi perek megújított szabályai az új polgári perrendtartásban*, In: *Miskolci Jogi Szemle*, Miskolc, 12. évfolyam (2017.) 2. különszám https://matarka.hu/koz/ISSN_1788-0386/12_evf_2_klsz_2017/ISSN_1788-0386_12_evf_2_klsz_2017_691-699.pdf (2020. 01. 18.)

ZACCARIA MÁRTON LEÓ: *Összefoglaló az egyenlő bánásmód elvét érintő kúriai gyakorlat és az Egyenlő Bánásmód Hatóság releváns határozatainak elemzéséről*, In: *Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi bírósági gyakorlat* (Összefoglaló véleményhez csatolt esetenként kisebbségi vélemény), 2017., https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_-_egyenlo_banasmod.pdf (2020. 01. 17.)

T/4786. törvényjavaslat: *a Munka Törvénykönyvéről*, Budapest, 2011. (indokolással) <http://www.parlament.hu/irom39/04786/04786.pdf> (2020. 01. 16.)

T/11900. számú törvényjavaslat: *a polgári perrendtartásról*, Budapest, 2016. (indokolással) <https://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf> (2020. 01. 16.)

A joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló jelentése: A joggal való visszaélés tilalmának ítélkezési gyakorlata: https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/a_joggal_valo_visszaeles_-_joggyakorlat_elemzo_csoport_vegso.pdf (2020. 01. 18.) (jelen tanulmányban: Összefoglaló jelentés joggal való visszaélésről)

A Kúria 5/2017.(XI.28.) KMK véleménye a joggal való visszaélés tilalmának megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerült egyes kérdésekről (dolgozatban: 5/2017. KMK)

Felhasznált jogszabályok

2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről	a hatályos Mt., az új Mt., az Mt.
1992. évi XXII. törvény a munka törvénykönyvéről	a korábbi Mt., a régi Mt.
2013. évi V. törvény a polgári törvénykönyvről	a hatályos Ptk., az új Ptk., a Ptk.

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról	a hatályos Pp., az új Pp., a Pp.
2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról	az Ebktv.
1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról	a Kjt.
1992. évi XXIII. törvény a köztisztviselők jogállásáról	a Ktv.
2010. évi LVIII. törvény a kormánytisztviselők jogállásáról	a Ktjv.
2011. évi CXCV. törvény a közszolgálati tisztviselőkről	a Kttv.

Felhasznált bírósági határozatok

BH 2019.181.

Kúria Mfv.10.305/2015/1.

Kúria Mfv.10.085/2014/5.

EBH 2014.M.19.

BH 2013.78.

BH 2010.195.

EBH 2009.1979.

EBH 2003.967.

BH 1985.56.